

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ateliér arteterapie

40 dnů červené

seminární práce

vyučující: prof. PhDr. Pavel Kalina, CSc.

vypracovala: Bc. Jitka Mládková

1. ročník

květen 2010

Petr Kvíčala

40 dnů červené

nástěnná malba

2005

Slavnostní sál, Reduta, Brno

Rekonstrukce brněnského divadla Reduta, jedné z nejstarších divadelních scén u nás (vznikla 1735 - 36 na základech taverny ze 14. století) byla zadána architektům A. Novotnému a P. Valentovi, kteří si pro výtvarné zpracování vybrali brněnského malíře a výtvarníka Petra Kvíčalu. Bylo mu svěřeno výtvarné řešení terazza na podlaze vnitřního atria, výzdoba klenby divadelní kavárny a stěny slavnostního koncertního sálu, kde vznikla nástěnná malba.

Petr Kvíčala patří k významným osobnostem české abstraktní, nezobrazující malby. Narodil se 20. dubna 1960 ve Svitavách. Začátkem 80. let studoval na Střední uměleckoprůmyslové škole v Brně a počátkem 90. let na Fakultě výtvarných umění v Brně, kde je v současné době vedoucím ateliéru malby. Kromě vedení ateliéru se věnuje také lektorské a pedagogické činnosti. Vystavuje od poloviny 80. let.

V počátcích své tvorby se inspiroval přírodou, nejvíce krajinou, v níž ho okouzlovaly pravidelně se opakující detaily, které rytmicky zachycoval na svých obrazech. Ve své monografii o tom říká: „...vzpomněl jsem si na detail, na který jsem občas fascinovaně hleděl. Byly to řady sluncem prosvětlených výhonků řep a kukuřic, jejich rytmické a jakoby nekonečné opakování, narušování pravidelného rytmu různě velkými odstupy mezi nimi, někdy shluky nebo naopak vynechání, rozdílné velikosti a při té jednotě i tvarová bohatost. Jako bych se díval na nějaký obraz životní síly...“

Počáteční inspirace krajinou ho ale přivedla k poznání, že vhodné náměty hledá v přírodě čím dál obtížněji a že to nejsou samy přírodní motivy, co jej skutečně zajímá. Tyto přírodní motivy a jevy zastupovaly jisté principy, o kterých říká, že jej do dnes fascinují. Měl na mysli především opakování a jednoduchost. Základem jeho výtvarného jazyka se staly

rytmicky se opakující linie lomené či smyčkové a čím dál častěji především vlnovky, které považuje za syntézu dvou základních pohybů – přímého a kruhového.

Díky tomuto svému přístupu začal být odbornou veřejností označován za umělce, který se zabývá ornamentem, někteří o něm posměšně říkali, že maluje vlnovky.

Koncem 80. let redukoval barevnost svých obrazů na jedinou barvu, která mu připadala ze všech barev nejvýznamnější, na červenou. Červená jakoby všechny ostatní barvy zastupovala. Červené linie se na jeho obrazech proplétají podle jednoduchého systému po celém formátu. Systematicky jsou nejrůznější způsobem kombinovány, zmnožovány, překrývány a vrstveny. Překrývání linií jej přivedlo až k monochromii.

V 90. letech je období monochromů – červené, černé, bílé – střídáno používáním 6 základních čistých barev, které opět uplatňuje ve svých pravidelně se opakujících liniích. Soustřeďuje se také na zvětšování některých prvků svých obrazů, vytváří jejich fragmenty a ty maluje na velká plátna. Opakování linií a barevných ploch odkazuje k pravěkému umění a lidovému ornamentu a zároveň i ke klasické moderně a současné abstrakci.

Kromě malby se také věnuje různým instalacím a práci s prostorem. A protože zkoumá, jak se malba utváří v čase a jak je vymezena v prostoru, došlo k přirozenému posunu jeho tvorby směrem k práci na architektonických projektech, v rámci kterých spolupracoval s významnými českými i zahraničními architekty.

Nástěnná malba

Prostor jako základní prvek architektury je charakterizován svým prostředím – tedy jak světlem, tak materiály, geometrií či účelem, jemuž má sloužit. V pojetí Petra Kvíčaly se nejedná o dialog mezi architekturou a uměleckým dílem, ale o jejich souzvuk v daném prostředí. Už samotné označení architektonického prostoru jako slavnostní sál nám srozumitelně sděluje, k jakým příležitostem je sál určen. Proto záměrem i velkoplošné nástěnné malby ve slavnostním sále bylo podpoření slavnostní atmosféry. „*Slavnost je snad tou nejpřirozenější lidskou reakcí.*“ říká Petr Kvíčala. „*Sváteční pocit se nás může zmocňovat, když se ocitáme tváří v tvář tajemství života nebo smrti. Ve všech kulturách a historických etapách lidé při ohrožení hledali adekvátní neúčelové slavnostní konání, spojené s předváděním a plýtváním, právě jako komunikaci s vyšší silou ovládající život.*“ Rozhodl se, že tématem malování bude samotný proces malby, jako bezúčelné plýtvání časem, energií a materiálem. Že samotné malování obrazu bude jakousi formou slavnosti, která provází člověka od chvíle, kdy si začal uvědomovat sám sebe a kdy se objevila první potřeba

sebevyjádření. První barvou byla lidská krev, první barvou byla červená. „*Červená barva se ke slavnosti znamenitě hodí.*“

Principem malby jsou vrstvy červených vlnovek malovaných těsně vedle sebe na červený podklad. Každá další vrstva má jiný směr vlnovek a sytější barvu, která však je vždy transparentní. Směry vlnovek v jednotlivých vrstvách jsou k sobě v geometrickém vztahu. Překrývání červených linií a vrstev vytváří v barvě její valérové stupňování a vzniká tak částečně iluze prostorové struktury. „*Vrstvu od vrstvy jsem bral do ruky menší a menší štětky a mírně zesiloval intenzitu tónu. První velkorysejší vlny jsem maloval rychle a s razancí, postupně, jak se linie i vlny zmenšovaly, přibývalo soustředěnosti. Na obraze jsem pokračoval až do chvíle, kdy začal vyzařovat ticho.*“

Malba je provedena po celé ploše všech čtyř stěn až po římsu vyjma ostění oken a klasicistního balkonu. Monochromní působení červené barvy spolu s barvou parket poskládaných podle historických vzorů navozuje slavnostní pocit. Jemná síť pravidelně se opakujícího vlnění na stěnách mi připomíná pravidelně se opakující základní životní princip, tlukot lidského srdce. Tichý a bezpečný, potvrzující jistotu lidské existence.

Přestože mluvíme o monochromii, platí pravidlo, že žádná barva neexistuje sama o sobě, izolovaně, ale je utvářena vztahem k barvám okolním. Kromě barvy různých druhů dřev, která jsou na parketách, od mírně teplých až po lehce studené, je zde velmi důležitá kontrastní barva i struktura stropu. Plasticky vystupující bílá římsa vytváří spojovací linku mezi horním okrajem červené monochromní malby a bílým štukem, který jemným svislým žebrovím pokrývá celý obvod stropu a uprostřed kterého je velké šedivé pole. Červená barevnost malby se také dobře osvědčuje v prostředí, jemuž okny zvenčí dominují neustále se proměňující modravé a šedavé tóny městské ulice. Barvy zde vystupují ve vzájemných vztazích a ty jim dávají konečný vzhled, protože je ovlivňují a nepatrně mění.

Vše pronikající chvění červené barvy navozující pocit pradůvěry přechází na bílé římsy vlivem osvětlení a našeho zrakového vjemu v jemný odstín růžové, který vytváří optický přechod k zářivě bílé zdůrazňující existenci světla a stav dokonalého odmaterializování.

Já sama jsem se s malbou setkala několikrát, po prvé ještě v jejích počátcích, kdy začínala její první vrstva. Velmi silně na mě ale zapůsobila až teprve po svém dokončení. Bylo to zvláštní setkání, úplně jiné než s kterýmkoliv obrazem či malbou. Bylo to vstoupení do obrazu. Stala jsem se jeho středem a on byl všude okolo mne. Měla jsem potřebu přistoupit celým svým tělem až k malbě, rozevřít ruce a přiložit je dlaněmi na stěnu, tak jako to lidé

dělávají pod prastarými stromy, když se dotýkají kůry jejich kmenů. Měla jsem pocit, jako by mě obraz prostupoval a přijímal do svého světa, jako by mi někdo otevřel svoji náruč. Bylo to víc, než moci vstoupit do obrazu. Byla jsem jím obklopena a přijata. Cítila jsem, jak se mě postupně zmocňuje radost a jakési zvláštní naplnění. Chtěla jsem si to co nejvíce užít, ale přišli nějací lidé, a tak jsem se rozloučila a nechala ten prostor zase chvíli druhým. Ten pocit radosti jsem si dovezla až domů a nad touhle svojí prací jej znovu prožívám.

Chtěla jsem malbu znovu vidět, posadit se v ní a nějakou dobu zůstat. Rozjela jsem se do Brna, ale k setkání nedošlo. Správce budovy mi sdělil, že do sálu nemůže nikoho pustit, protože je tam plno věcí. Funguje už několik týdnů jako skladiště praktikáblů a divadelní techniky, která překážela v hlavním sále. Žádné koncerty se tam momentálně nekonají. Mimoděk se mi vybavil osud slavné Da Vinciho nástěnné fresky Poslední večeře, která se kdysi dávno stala součástí konírny. Od té doby do dneška uběhla staletí, ale v hlavách některých lidí se toho mnoho neudálo.

Kupka mě svými obrazy přivedl k pochopení abstrakce, Medek k objevení a přijetí majestátní smrti a Van Goghovu barevnost jsem začala vnímat jinak po té, co jsem strávila několik horkých letních dní v okolí Arles. Obrazům Petra Kvíčaly bych těžko porozuměla, kdybych neměla možnost se s tímto neobvyklým výtvarníkem seznámit, kdybych neměla možnost pracovat pod jeho vedením a kdybych nebyla přítomna při jeho práci na obrazech a nemohla slyšet úvahy, které jeho malbám předcházely. Nástěnná malba 40 dnů červené vypovídá mnoho o osobnosti svého tvůrce, o jeho přístupu k životu a o jeho vztahu k druhým. Je kontroverzní stejně jako on a nadčasová jako jeho myšlenky. Setkání s ní dělí lidi na ty, kteří jí jsou okouzleni a přijati a pak na ty, kteří se jí cítí ohroženi a nechají ji raději pod zámek. Opojení životem a hrozba zániku, to jsou dva protiklady, které v sobě zahrnuje červená barva. Je to pouhá nabídka a záleží na člověku, čemu z toho dá přednost. Jeho volba vypovídá o něm samotném.

Použitá literatura

Brožková Ivana: Dobrodružství barvy, SPN, Praha, 1983

Hulke Waltraud Maria: Magie barev, PRAGMA, Praha, 1996

Kvíčala Petr: Petr Kvíčala červenec 1984 až 28. 2. 2006, Arbor vitae, Praha, 2006

www.petr-kvicala.com